

Årsrapport

2018

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

KONTAKTPUNKTET FOR
ANSVARLIG NÆRINGS LIV

Utgitt av:
Kontaktpunktet for
ansvarlig næringsliv

Kontakt oss:
oeclncp@mfa.no

Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no

Publikasjonskode: E-982
Design: Anagram Design as
Foto omslag: Getty images
Trykk: Departementenes sikkerhets-
og serviceorganisasjon
03/2018 – Opplag 400

Innhold

Forord	4
Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?	6
Kontaktpunktet - hva og hvem?	8
Nye arbeidsoppgaver for Kontaktpunktet	8

1

Fremme OECDs retningslinjer og gi veiledning i disse 10

Alle som berøres skal høres	12
Banebrytende enighet om veileder for aktsomhetsvurderinger	14
Kurs for bedrifter	16

2

Behandling av klagesaker 24

Krevende å finne gode løsninger	26
Enkeltsaker	28

3

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt 30

Internasjonalt faglig samarbeid - vinn-vinn	32
Felles innsats i Norden og Baltikum	34
Regnskap 2018	38

Forord

Mykje av arbeidet med ansvarleg næringsliv skjer gjennom frivillig tilpassing og organisering i ulike selskap. OECD-retningslinjene for fleirnasjonale selskap inneheld krav til næringslivet, som regjeringane i OECD-området forventar at næringslivet vil følgje. Slik som den norske næringsministeren og utanriksministeren nettopp har uttrykt i forordet til vår kortfatta innføring i aktsemdvurderingar. Aktsemdvurderingar er det beste verktøyet for å kartleggje og handtere risiko for negative forhold som tvangsarbeid og menneskerettsbrot både i eige selskap, i leverandørkjeder og hos andre forretningssamband.

Ein del selskap følgjer dette fint opp, andre ikkje. Tolmodet er mange stader i ferd med å ta slutt. Storbritannia har i 2015 innført ei viktig lov, den såkalte Modern Slavery Act. Frankrike har i 2017 innført si *devoir de vigilance*-lov, ei lov om aktsemdvurderingar bygd mykje på OECD-retningslinjene, men som gjer prosessen med aktsemdvurderingar obligatorisk for større selskap. EU har på eit særskilt felt, konfliktmineralar, vedtatt at rapportering om leverandørkjeder skal vere påbode frå 2021. Den britiske lova har både føredøme og etterfølgjarar i andre land. Storbritannia driv ein kampanje for å få fleire land til å følgje opp.

I Noreg har vi nokre bindande reglar om ansvarleg næringsliv. Større selskap skal omtale arbeidet med samfunnsansvar i årsberetninga. Ved offentlege innkjøp skal ein søkje å ta omsyn til menneskerettar seier lov om offentlig anskaffing. Det byggjer på eit EU/EØS-direktiv. Ei vellykka særnorsk lovregulering er miljøinformasjonslova frå 2003 som pålegg private verksemder å gi miljøinformasjon om varer og produksjon. Den har m.a. vore grunnlag for den suksessfulle kampanjen mot bruk av ikkje-berekraftig palmeolje.

For tida møtest fleire slike idéstraumar i Noreg. I allfall er det tale om tre ulike, men overlappende initiativ. Regjeringa har etter tilskuv frå sivilsamfunn og Stortinget oppnemnt Etikkinformasjonsutvalet, som skal vurdere ei lov med krav om informasjon om arbeidsvilkår og arbeidet elles for ansvarleg næringsliv i selskapa og deira leverandørkjeder. Tanken er at den delvis skal vere ein parallell til miljøinformasjonslova. For det andre har regjeringa i Granavolden-erklæringa frå januar 2019 sagt at den vil greie ut spørsmålet om ei norsk moderne slaveri-lov, inspirert av den britiske. Dette følgjer opp initiativ frå andre delar av sivilsamfunnet og eit lovforslag frå Arbeidarparti-hald på Stortinget. For det tredje vurderer nokre sivilsamfunnsorganisasjonar å leggje fram forslag om at næringslivet må bli pålagt å gjennomføre aktsemdvurderingar, i tråd med den franske *devoir de vigilance*-lova.

Å gjennomføre alle desse gode forslaga kan skape ein rotete situasjon for næringslivet, og ikkje minst for dei som dei ulike initiativa er meint å hjelpe: folk som blir utnytta, som arbeider under nedverdige vilkår, i farlege jobbar, i tvangssituasjonar, som ikkje får lov å organisere seg eller berre rett og slett er underbetalt.

Alle initiativa er positive og viktige. Men næringsliv, fagrørsla og sivilsamfunn bør drøfte seg fram til kva slags lovgiving som trengst. Det er ikkje urealistisk. I Storbritannia var det initiativ frå nokre næringslivsorganisasjonar og progressive selskap som førte til at Modern Slavery Act også kom til å innehalde krav til selskapsrapportering om arbeidsvilkår. Den konservative Cameron-regjeringa med Theresa May som innanriksminister hadde lagt til grunn at næringslivet ikkje ønskte fleire rapporteringsplikter. Men næringslivet ville det annleis. For konsern som på frivillig basis hadde sett i verk slike tiltak, ville det vere ein fordel om andre blei pålagt det same. Konkurransvilkåra ville bli likare og dermed meir rettferdige.

I Noreg må regjeringa styre prosessen så det blir god samanheng i verkemidla.

Nokre overordna synspunkt er viktige framover: Formålet med ny norsk lovgiving må vere at den skal ha faktisk verknad for dei den er meint å hjelpe. Mange lov- og normforslag gjer seg betre på papiret enn i det verkelege liv. Lovgivinga bør passe inn i norsk lovgivingstradisjon og ikkje vere eit implantat som blir utstøytt. Ein må unngå fleire lover ved sida av einannan som skal oppnå stort sett same formål og delvis overlappar kvarandre. Krava til norsk næringsliv bør vere i tråd med krav som andre vestlege land stiller, slik dei mellom anna kjem til uttrykk i FN's rettleiande prinsipp for næringsliv og menneskerettar og i OECDs retningslinjer for fleirnasjonale selskap og tilhøyrande rettleiingsdokument.

Her i årsrapporten presenterer vi både arbeidet gjennom fjoråret og dei viktigaste instrumenta som OECD kontinuerleg utviklar. I tillegg har vi invitert inn eksterne røyster frå Statkraft, IndustriALL og OECD Watch, som alle reiser viktige problemstillingar. Kontaktpunktet og OECD ikkje alltid har svar på, men som vi gjerne arbeider saman med andre for å få løyst.

God lesing!

Ola Mestad

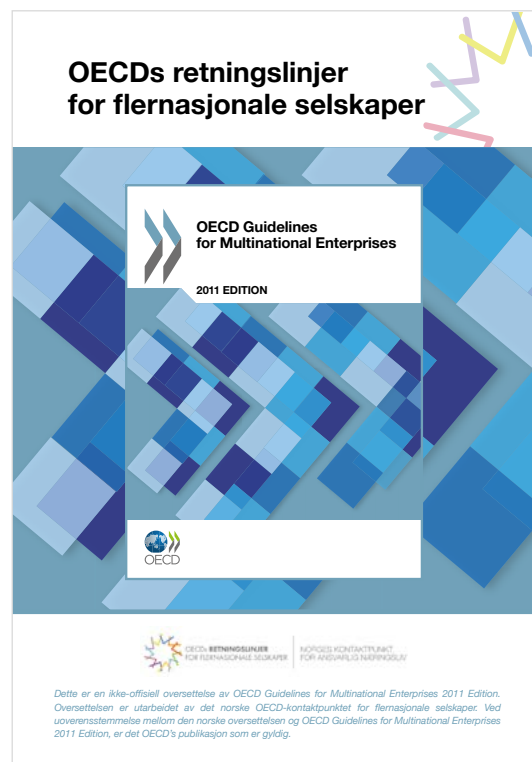
OLA MESTAD
leiar

Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?

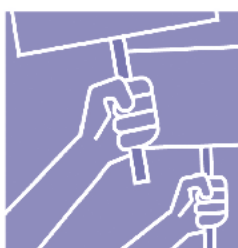
OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er anbefalinger fra OECD-landene for å fremme ansvarlig næringsvirksomhet i alle sektorer. Retningslinjene er de eneste multilateralt vedtatte og omfattende retningslinjene for ansvarlig næringsvirksomhet som 48 regjeringer har forpliktet seg til å fremme.

Et hovedmål med OECDs retningslinjer er at næringslivet skal bidra til bærekraftig utvikling. Retningslinjene er tydelige på forventninger på områder som menneskerettigheter, herunder arbeidstakerrettigheter, miljø, antikorrupsjon og åpenhet. Samlet sett dekker retningslinjene alle sentrale områder innenfor samfunnsansvar.

Retningslinjene støttes av en unik implementeringsmekanisme av nasjonale kontaktpunkter. De nasjonale kontaktpunktene er etablert av tilsluttede regjeringer for å gjøre retningslinjene kjent og for å etablere en klageordning. Klageordningen sikrer at bekymrede interessenter har et sted å henvende seg. Kontaktpunktet legger til rette for dialog og mekling for å løse saker.

Ifølge OECDs retningslinjer skal bedrifter bidra til å:

Respektere menneskerettigheter

Bevare miljøet

Ivareta arbeidstakerrettigheter

Unngå korrupsjon

I tillegg har Retningslinjene kapitler om åpenhet, rapportering, forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning.

48 land med nasjonale kontaktpunkt

Kontaktpunktene møtes jevnlig hos OECD i Paris.

Kartet er kun veiledende og tar ikke stilling til territoriell status eller suverenitet. 48 land har vedtatt å følge OECDs retningslinjer og er dermed forpliktet til å opprette et nasjonalt kontaktpunkt.

● Land med kontaktpunkt:

Argentina, Australia, Østerrike, Belgia, Brasil, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Tsjekkia, Danmark, Egypt, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Ungarn, Island, Irland, Israel, Italia, Japan, Jordan, Kasakhstan, Latvia, Litauen, Luxembourg, Mexico, Marokko, Nederland, New Zealand, Norge, Peru, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Sør-Korea, Spania, Sverige, Sveits, Tunisia, Tyrkia, Storbritannia, Ukraina og USA.

● Observatørland:

India, Kina og Russland.

Kontaktpunktet – hva og hvem?

Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv er et uavhengig, offentlig ekspertorgan. Medlemmene oppnevnes av Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet på grunnlag av faglig kompetanse, og er basert på forslag fra arbeidslivets parter og sivilsamfunnet, representert ved NHO, LO og ForUM for utvikling og miljø. Alle OECD-land er forpliktet til å etablere et kontaktpunkt. Hvordan disse er organisert, varierer fra land til land. Det norske kontaktpunktet bistår norske myndigheter i arbeidet med å fremme retningslinjene, og skal bidra med råd og veiledning i enkeltsaker.

Nye arbeidsoppgaver for Kontaktpunktet i 2018

Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet har gitt et nytt mandat til Kontaktpunktets arbeid med å fremme ansvarlig næringsliv. I tråd med det nye mandatet skal Kontaktpunktet også behandle klager relatert til Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) sin erklæring om flernasjonale selskapers sosiale ansvar.

Medlemmene

Ola Mestad

Professor dr. juris
Universitetet i Oslo, Leder

Frode Elgesem

Lagdommer i Borgarting
Lagmannsrett

Cathrine Dehli

Partner Footstep

Gro Granden

Spesialrådgiver, LO

Sekretariatet

Cathrine Halsaa

Sekretariatsleder

Bente F. Bakken

Seniorrådgiver

Åse Sand

Seniorrådgiver

Kontaktpunktet har tre hovedoppgaver:

1

Fremme OECDs retningslinjer

2

Behandling av klagesaker

3

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt

Fremme OECDs retningslinjer og gi veiledning i disse

En av Kontaktpunktets viktigste oppgaver er å fremme OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv som et effektivt verktøy for å hindre overtramp.

Retningslinjene er nemlig mer enn fine ord. De utgjør et praktisk verktøy som kan hindre at norske bedrifter trår feil i møtet med mennesker, samfunn og miljø i sin internasjonale virksomhet.

Kontaktpunktet driver utstrakt informasjonsarbeid og veileder norske bedrifter og andre interessenter i hvordan de kan oppfylle kravene i OECDs retningslinjer – blant annet gjennom aktsomhetskurs og sektorspesifikke veiledere.

Alle som berøres skal høres

Å kjøpe inn sauer og geiter til familier som berøres av vannkraftutbygging er én måte å ivareta samfunnsansvar.

Tekst: Silje Berggrav

– Samfunnsansvar handler om å være krystallklare på hvilke krav vi ønsker å etterleve når det kommer til miljø, menneskerettigheter og antikorrupsjon. Alle i selskapet skal kjenne til dette, sier Maja de Vibe, ansvarlig for forretningsetikk og bærekraft i Statkraft.

Det statseide konsernet er størst i Europa innen fornybar energi. Selskapet produserer vannkraft, vindkraft, gasskraft, solkraft og fjernvarme, med økende aktivitet i land utenfor Europa. Ett av verk-tøyene Statkraft bruker for å sikre ansvarlig praksis både i egen virksomhet og blant underleverandører, er OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger.

– Kontaktpunktet har en verdifull funksjon som en utenforstående partner som kan hjelpe oss i vurderinger av konkrete situasjoner og beslutninger, sier Maja de Vibe.

Høringsrunder

Eksempelet med husdyrene som ble gitt i erstatning, er fra Albania, der 332 husholdninger ville miste landområder som følge av et vannkraftprosjekt.

– Vi bruker mye tid på dialog og høringsrunder med enkeltfamilier og lokalsamfunn som berøres av virksomheten vår. Det er en omfattende

prosess å sikre at det er god forståelse for hva vi skal gjennomføre, og hvilke muligheter som finnes for å kompensere for effekten av utbyggingen, sier de Vibe.

Ett av punktene i OECDs veileder handler om å unngå og håndtere egen negativ påvirkning når det er nødvendig. Maja de Vibe nevner flere eksempler på at Statkraft har avviklet virksomhet, som regel i forbindelse med at selskapet har kjøpt opp prosjekter der det viser seg at forarbeidet ikke møter Statkrafts egne krav til menneskerettigheter og antikorrupsjon.

Hun er tydelig på at store innkjøpere bør være bevisst hvilken mulighet som ligger i å påvirke en leverandørkjede.

– Eksempelvis har vi hatt et godt samarbeid med ambassaden i Albania om forretningsetikk, der vi har holdt seminarer for det lokale leverandørmarkedet. Fordi vi er den største utbyggeren i Albania, innebærer det både et ansvar og en mulighet for positiv påvirkning, mener de Vibe.

Kunne vært tydeligere

Selv om Statkraft strekker seg langt for å etterleve egne og internasjonale standarder for ansvarlighet, peker Maja de Vibe på at det er krevende for sel-

– Å skrive ut en sjekk til et sosialt formål krever null innsats. Det har ingen sammenheng med det arbeidet som kreves for å forebygge og begrense skadelig påvirkning fra egen virksomhet

Maja de Vibe, Statkraft

skaper å vite om det man har av tiltak er tilstrekkelig for å etterleve de retningslinjer som er satt.

– Noe av det mest utfordrende er å avgjøre hvor mye innsats man skal legge inn. Hvor mange ansatte burde jobbe med samfunnsansvar på ulike nivåer i selskapet? Hvor mange av leverandørene burde man reise ut og besøke? Det finnes ingen fasit, påpeker de Vibe.

Hun mener det ligger en god rettesnor i å sammenligne seg med hvordan andre ansvarlige selskaper opererer.

– Vi har stor nytte av å utveksle erfaringer med andre flernasjonale selskaper som opererer

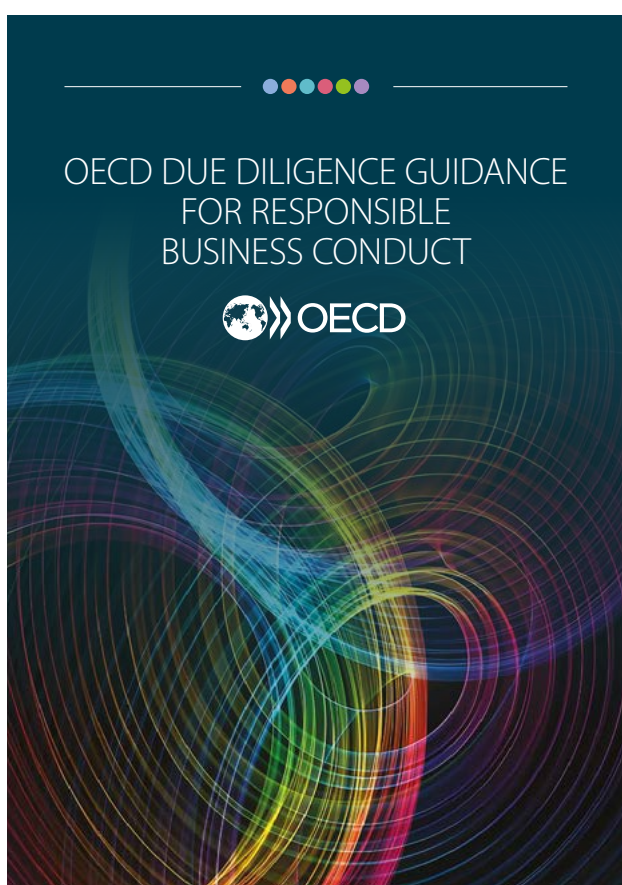
i samme kontekst som oss. Samtidig kunne større grad av transparens på hvordan selskaper faktisk jobber med dette, bidra til å drive frem en positiv utvikling, mener de Vibe.

Stikker ikke alltid dypt

Hun understreker at det er stor forskjell mellom den innsatsen de fleste ansvarlige selskaper legger ned i å etterleve sitt samfunnsansvar, og den litt udaterte praksisen med overfladiske CSR-tiltak som i første rekke har en markedsføringsfunksjon.

– Å skrive ut en sjekk til et sosialt formål krever null innsats. Det har ingen sammenheng med det arbeidet som kreves for å forebygge og begrense skadelig påvirkning fra egen virksomhet. Samfunnsansvar handler dessuten om mer enn å begrense skade. Store internasjonale selskaper har en unik mulighet til å bidra til positiv utvikling hvis man er sin rolle bevisst, mener Maja de Vibe.

Banebrytende enighet om veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv

OECDs generelle veileder for aktsomhetsvurderinger

OECD lanserte en ny generell veileder for aktsomhetsvurderinger i juni 2018. Veilederen er et viktig skritt for harmonisering av internasjonale standarder for ansvarlig næringsliv.

Bedrifter forventes å utføre aktsomhetsvurderinger for å kartlegge risiko for om en virksomhet bidrar til eller forårsaker skade på mennesker, samfunn og miljø, både i eget selskap og i verdikjeden eller hos en forretningsforbindelse. Hovedfokus er å *forebygge* negativ påvirkning/skade, samtidig som tilgang til klagemekanisme og mulighet for gjenoppretting og/eller erstatning etter skade er et uomtvistelig element i aktsomhetsvurderinger.

OECDs veileder er i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, men dekker også områdene i OECDs retningslinjer som sysselsetting og forholdet mellom partene i arbeidslivet, miljø, bestikkelser og korrupsjon, åpenhet og forbrukerinteresser. Det er et mål at veilederen skal bidra til en felles forståelse av hva som forventes av bedrifter for å opptre ansvarlig og hvordan de skal kartlegge sin mulige negative påvirkning.

OECDs veileder er utarbeidet gjennom en flerpart-prosess bestående av myndigheter, representanter fra næringslivet, fagforeninger og sivilt samfunn. I Norge har sentrale interessenter bidratt med innspill.

Nyttig norsk innføring i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger

Kontaktpunktets innføring i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger

Kontaktpunktet har utarbeidet en kortfattet og praktisk innføring i OECDs veileder på norsk i samarbeid med sentrale norske aktører for å gjøre den relevant for alle typer bedrifter.

Aktsomhetsvurderinger er en internasjonalt anerkjent metode for bistå bedrifter i å opptre ansvarlig, gjennom å kartlegge risiko for negativ påvirkning og skade forårsaket av egen virksomhet, eller i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser. Dette kan være utfordrende i praksis. Målet med innføringen i OECDs veileder er å gi bedrifter konkret veiledning med relevante eksempler og tiltak.

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide og næringsminister Torbjørn Røe Isaksen har skrevet forord til innføringen, hvor de understreker: «Norske myndigheter forventer at norske selskaper med internasjonal virksomhet kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv». De oppfordrer alle næringslivsaktører og berørte parter til å bruke veilederen for aktsomhetsvurderinger aktivt og til en fortsatt god innsats for et ansvarlig næringsliv.

Viktig kurs om ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger for norske bedrifter

Hvordan jobbe med interessentdialog og menneskerettigheter i leverandørkjeden? Når har man gjort godt nok forarbeid for å inngå en avtale? Hva er regjeringens forventninger til ansvarlig næringsliv?

Dette er relevante spørsmål for bedrifter som deltar på Kontaktpunktets kurs i ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger, som etter starten i 2015 har fått svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Høsten 2018 begynte 15 nye deltakere fra ti bedrifter på fjerde runde av kurset.

Næringslivet møter økte krav og forventninger til å opptre ansvarlig og bidra til oppnåelse av bærekraftsmålene. Kontaktpunktets kurs gir norske bedrifter teoretisk og praktisk kunnskap som gjør dem bedre rustet til å møte disse kravene og forventningene.

Kurset består av tre heldagssamlinger spredt over fem måneder. Deltakerne får innsikt i internasjonale standarder for ansvarlig næringsliv, som OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper, samt regjeringens forventninger til norsk næringsliv om å opptre ansvarlig. Andre tema er faglige rettigheter, sivilsamfunnets arbeid og rapporteringsverktøy. En viktig del av kurset er gruppearbeid med Kontaktpunktets ansvarlighetskompass. Deltakerne setter særlig pris på muligheten til å utveksle erfaringer og bygge nettverk med andre bedrifter.

Workshop om risikokartlegging i leverandørkjeden hos Norwegian Fashion Hub

Det var en spennende samling med interesserte deltakere fra norsk mote- og tekstilbransje som deltok på workshop om risikokartlegging i leverandørkjeden hos Initiativ for etisk handel høsten 2018.

Kontaktpunktet innledet og introduserte en fersk innføringsveileder på norsk, skreddersydd for bransjen med fokus på aktsomhetsvurderinger som rød tråd gjennom hele veilederen. Kontaktpunktet har oversatt OECDs tekstilveileder i sin helhet til en norsk utgave, samt komprimert og forenklet denne til en brukervennlig kortutgave for imøtekomme etterspørsel fra bransjen. Dette ble godt mottatt av deltakerne.

De hadde en rekke spørsmål knyttet spesielt til hvordan de som små og mellomstore bedrifter på en enkel måte kan bruke veilederen som en veiviser for å identifisere sentrale risikoområder i bransjen. Typiske risikofaktorer for tekstilbransjen, som eksempelvis barnearbeid, tvangsarbeid og ekstrem bruk av overtid, er definert i tolv moduler med praktiske eksempler på hvordan du integrerer og gjennomfører aktsomhetsvurderinger.

Kontaktpunktet har inngått strategisk samarbeid med Norwegian Fashion Hub

Kontaktpunktet er glade for å ha inngått et spennende og langsiktig samarbeid med Norwegian Fashion Hub med fokus på ansvarlige leverandørkjeder for norsk motebransje. Målsettingen med klyngesamarbeidet fra Norwegian Fashion Hub (NFH) sin side, er å styrke bærekraftsarbeidet og hjelpe bedriftene med å drive etter prinsipper for ansvarlig næringsliv. Norwegian Fashion Hub har i år etablert en workshopserie, som setter klyngebedriftene i stand til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger på menneske- og arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon. Kontaktpunktet er en partner i dette arbeidet og jobber tett med NFH om flere initiativ for å styrke en ansvarlig norsk motebransje.

Engasjerte deltakere, her ved Kiran Aziz.

Kontaktpunktets årlige dialogmøte

Kontaktpunktet arrangerte 9. april, for andre år på rad, dialogmøte med interessenter ved lansering av årsrapport for 2017. Et felles budskap fra forsamlingen var at Kontaktpunktet gir gode og relevante råd, men kan brukes mer.

Kontaktpunktet er nyttig for næringslivet

Kontaktpunktet gir nyttige råd til næringsliv om ansvarlighet, men er en underutnyttet ressurs.

Kontaktpunktet oppfattes som relevant for næringslivet, bekreftet Jon Vea fra NHO, men etterlyste en sterkere kobling til bærekraftsmålene.

Luisa Books fra HM viste til at klesbransjen har en kompleks verdikjede og roste Kontaktpunktets workshop om OECDs veileder for sektoren.

Bruk Kontaktpunktet mer, oppfordrer sivilt samfunn

Kontaktpunktets klageordning er et viktig ris bak speilet, sa Andrew Preston fra Norsk Folkehjelp.

Men det er krevende å klage og behov for opplæring i hvordan klagemekanismen fungerer. Kontaktpunktet har i 2018 fulgt opp med workshop i Utrecht.

Finansnæringen følger opp signaler fra internasjonal regulering

Det stilles stadig større krav til ansvarlighet i finansnæringen internasjonalt og nasjonalt, sa Monica Mee fra Nordea, som innledet på vegne av Norsif. Det er viktig at det offentlige går foran understreket Mee og viste til nasjonal lovgiving i Storbritannia og Frankrike og at dette trolig bare er starten på en utvikling med økte krav og reguleringer.

Jon Veia | NHO

Vi må samarbeide for å følge opp utfordringer rundt arbeidstakerrettigheter langt ned i bedrifters verdikjede, sa Jon Veia, NHO

Andrew Preston | Norsk Folkehjelp

Vi har alle et ansvar for at Kontaktpunktet er funksjonelt, og fortsetter å være et forbilde for andre lands Kontaktpunkt. Bruk Kontaktpunktet mer, sa Andrew Preston, Norsk Folkehjelp

Monica Mee | Nordea og Norsif

Kontaktpunktets arbeid med ansvarlighet er sentralt, sa Monica Mee, fra Nordea og Norsif

Luisa Books | HM

OECDs veileder for en ansvarlig sko- og klesbransje er nyttig for bransjen, sa Luisa Books, HM

Ola Mestad | Kontaktpunktets leder

Inviter Kontaktpunktet inn i prosesser der næringslivet tar beslutninger, oppfordret Kontaktpunktets leder Ola Mestad

Kurs for verft og rederier i Ålesund

Kontaktpunktet, i samarbeid med GIEK, holdt et spennende seminar for verft, rederier og designselskaper som kontraherer eller samarbeider med utenlandske verft. Fokus var aktsomhetsvurderinger med hensyn til sosiale forhold ved utenlandske verft. Formålet var økt forståelse om internasjonale standarder og aktsomhetskrav knyttet til menneskerettigheter og arbeidsforhold. Leder av Kontaktpunktet, Ola Mestad, orienterte om OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og Kontaktpunktets arbeid. Det var over 20 deltakere tilstede.

Finansbransjen og ansvarlighet – OECD med nytt arbeid om ansvarlige utlån

Finansbransjen har en sterk innflytelse over alle samfunnsaktører gjennom kontroll av pengestrømmer. Kontaktpunktet deltar aktivt i OECDs arbeid med veiledning til finansnæringen om hvordan de kan bidra til ansvarlig næringsliv. Ola Mestad deltok sammen med norske finansaktører på et seminar i London i september, arrangert av UK finance. Ledende internasjonale finansaktører var samlet for å utarbeide beste praksis relatert til OECDs nye veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv for utlån og verdipapirer, som vil lanseres i 2019.

Nikolai Astrup på advokatforeningens menneskerettighetsseminar

Astrup var tydelig på at regjeringen legger til grunn at norsk næringsliv retter seg etter lover og regler i de vertsland de gjør forretninger i, og at de kjenner og benytter FNs veiledende prinsipper og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. Astrup trakk frem at Norge har opparbeidet en god merkevare innen OECD med et velansett Kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv. Han fremhevet Kontaktpunktets nettportal for ansvarlig næringsliv, som skal gi selskaper som søker statlig støtte god informasjon og veiledning.

Kontaktpunktet underviser på masterkurs i business and human rights i Bergen

Kontaktpunktet ved Frode Elgesem har i år undervist på et spennende masterkurs i næringsliv og menneskerettigheter i regi av Rafto og Institute for Human Rights and Business (IHRB) i Bergen. Etske og juridiske standarder og retningslinjer, ansvarlighet og forventninger til selskaper ble diskutert og viktige diskusjoner med sentrale temaer som blant annet menneskerettighetskrenkelser og næringslivets virke var på agendaen. OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter ble gjennomgått med en rekke deltakere fra næringslivet tilstede.

OECD-forum i Paris om hvordan bidra til en mer ansvarlig sko- og klesbransje

Kontaktpunktet deltok på det internasjonale OECD-forumet i Paris 30.-31. januar, som samlet en rekke selskap, fagforeninger og toneangivende bransjeinitiativ fra verden over, med en felles målsetting: hvordan bidra til en mer ansvarlig sko- og klesbransje. Forumet satt søkelys på de store utfordringer i bransjen med tvungen overtid, nattarbeid, barnarbeid, for korte tidsfrister, uoversiktlige leverandøravtaler og dårlige HMS-forhold. Hilde Jervan fra Etikkrådet innledet om investorers rolle og Etikkrådet sitt arbeid med å kartlegge arbeidstakerrettigheter i klesbransjen der de har investert.

Hvordan ivareta menneskerettighetene i leverandørkjeden?

I anledning FNs menneskerettighetsdag og 70-års markeringen for menneskerettighetserklæringen i 2018 inviterte Yara til paneldebatt om menneskerettigheter i leverandørkjeden 10. desember.

Kontaktpunktets leder Ola Mestad deltok i panelet sammen med representanter fra Utenriksdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Statkraft og Yara. Diskusjonen omhandlet utfordringer, oppfølging, suksessfaktorer og samarbeid med hensyn til å kartlegge og bekjempe menneskerettighetsbrudd i leverandørkjeden.

Mestad snakket spesifikt om hovedtrender og -utfordringer relatert til menneskerettigheter i leverandørkjeden og om generelle risikoområder for alle industrier. Han gikk også inn på hvordan bedrifter kan gjennomføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Bærekraftsmålene

De 17 bærekraftsmålene er ambisiøse og har blant annet som mål å utrydde alle former for fattigdom og bekjempe klimaendringene. Målene kan ikke nås uten næringslivets bidrag og privat kapital. Ansvarlig opptreden av næringslivsaktører er både et viktig ledd i oppfyllelsen av enkelte av målene og grunnleggende for å oppnå helheten. OECDs retningslinjer uttrykker grunnkrav til ansvarlig næringsliv som er en forutsetning for at FNs bærekraftsmål kan nås.

2

Behandling av klagesaker

OECDs kontaktpunktordning gir enkelt-individer, lokalsamfunn og organisasjoner et sted å klage når de mener flernasjonale selskaper har påvirket mennesker, samfunn og miljø negativt. Det gjør OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv unike. Ingen andre internasjonale instrumenter har en tilsvarende klageordning.

Det norske kontaktpunktet behandler klager mot norske selskaper, der det er påstand om manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer.

Klageprosessen er ikke-rettslig. Kontaktpunktet tilbyr veiledning, dialog og mekling mellom partene, og målet er å komme frem til en felles løsning. Saksbehandlingen skal være upartisk, forutsigbar, rettferdig og i tråd med retningslinjene.

Krevende å finne gode løsninger

Hva skal til for å avhjelpe og kompensere skadelidende etter bedrifters overtramp? Ifølge OECD Watch er det mange hindre på veien for at en klage skal få en god løsning.

Tekst: Silje Berggrav

– OECDs retningslinjer og klageordning er et unikt system som ansvarliggjør selskaper i alle ledd av virksomheten, inkludert i leverandørkjeder. Det gir oss en arena for å håndtere menneskerettighetsbrudd og miljøpåvirkning på tvers av landegrensler, sier Joseph Wilde-Ramsing, koordinator for OECD Watch Network, et globalt nettverk med mer enn hundre medlemsorganisasjoner i 55 land. Hovedmålet med nettverket er å stille selskap til ansvar og bistå organisasjoner i bruk av klageordningen.

Mer tilgjengelig prosess

– Wilde-Ramsing er kritisk til det han mener er et stort antall hindre som i praksis begrenser muligheten til å klage.

– For at en klage skal få en god løsning, må en rekke elementer være til stede. Du trenger nesten en «perfekt storm» av positive faktorer, sier han.

Først og fremst mener Wilde-Ramsing at selskaper må overtales til å delta i en klageprosess, og at det burde få konsekvenser for de som nekter. En annen viktig faktor er at klagerne skal kunne delta fysisk i prosessen, inkludert i meklingsmøter.

– Mange kontaktpunkter insisterer på at klager reiser til landet der kontaktpunktet ligger, noe som er umulig for de fleste uten økonomisk hjelp. Prosessen burde gjøres mer tilgjengelig. I innledende fase kunne man være mer åpen for å holde møter via nettet. Når meklingsmøter skal avholdes, kunne kontaktpunktene i større grad reise ut til der klagerne befinner seg, eller bruke ambassader, foreslår Wilde-Ramsing.

Maktforskjeller

Han nevner en klagesak fra 2015 der fabrikkarbeidere som tidligere var ansatt i Heinekens kongolesiske datterselskap Bralima, innklaget selskapet for brudd på arbeidstakerrettigheter. Det nederlandske kontaktpunktet betalte for at de kongolesiske representantene fikk reise til meklingsmøtet.

– Klagerne ville aldri vært i stand til å betale for disse utgiftene på egen hånd, påpeker Wilde-Ramsing. Meklingen førte til en avtale som innebar at Heineken betalte rundt to millioner dollar i erstatning til fabrikkarbeiderne.

Nettverkskoordinatoren mener utjevning av maktforskjeller er en annen viktig faktor.

– Meklingsprosessen burde gjøres mer tilgjengelig

Joseph Wilde-Ramsing, OECD Watch

– I mange saker er det snakk om en betydelig maktubalanse. Selskaper kommer til mekling med en hær av advokater og PR-folk, og møter en liten organisasjon med begrensede ressurser. Det norske kontaktpunktet har vært et godt eksempel gjennom å bistå organisasjoner i å forberede seg før meklingen. Vi mener også at det burde være høyere aksept for at organisasjoner kan gå ut i media for å sette søkelys på de sentrale temaene i en sak som er til behandling, på en måte som ikke bryter konfidensialiteten under selve meklingen, sier Wilde-Ramsing.

Bekymret for sikkerheten

OECD Watch har de siste årene engasjert seg i hvordan sikkerheten kan forbedres rundt organisasjoner og enkeltpersoner som leverer inn klager. Fra lokale partnere i land som Russland, India, Liberia, Colombia og Kambodsja er det meldt om en rekke tilfeller av trusler, vold og bortføring,

og til og med drap på personer som har sendt inn klager gjennom kontaktpunktene.

– Dette er del av en bredere offensiv mot menneskerettsaktivister rundt om i verden. Kontaktpunktene burde vurdere hva som kan gjøres for å øke sikkerheten til de som leverer inn klager, for eksempel ved å tillate at klager kan leveres anonymt, foreslår OECD Watch-koordinatoren.

Han peker på at mekling ikke er det eneste verktøyet kontaktpunktene har til rådighet.

– De kan invitere selskaper til dialog, gjøre sine egne undersøkelser og gi selskap anbefalinger om hvordan de kan operere i samsvar med retningslinjene. Dette er tiltak som kan bidra til å løse konflikter uten å sette menneskerettsaktivister i fare, sier Joseph Wilde-Ramsing.

Spennende workshop i mai, i regi av OECD Watch i Utrecht

Forum stilte i fjor spørsmål på Kontaktpunktets dialogmøte, om det for vanskelig å klage på overtramp og ønsket mer kursing for sivilt samfunn knyttet til OECDs klageordning. Kontaktpunktet innledet dermed samarbeid med OECD Watch og arrangerte et seminar om Kontaktpunktordningens klagemekanisme. Hvor omfattende er en klageprosess? Hva kreves av dokumentasjon for å klage? Hvilket kontaktpunkt skal behandle en klage som involverer flernasjonale selskap og leverandørkjeder? Dette var bare noen av en rekke spørsmål som ble diskutert da Kontaktpunktet med kontaktpunktmedlem Frode Elgesem og Bente Follestad Bakken fra sekretariatet deltok sammen med

representanter fra ForUM, Fokus, Industri Energi, FIVAS og Fellesrådet for Afrika på en engasjerende workshop i regi av OECD Watch i slutten av mai. Målet var å styrke kunnskap om OECDs retningslinjer og klagemekanisme. Sivilsamfunn, fagforeninger og Nasjonale kontaktpunkt fra syv land deltok, sammen med OECD-sekretariatet.

Workshopen ga en unik anledning til å gi sivilsamfunn og fagorganisasjoner bedre innsikt i prosedyrene. Samtidig fikk deltakerne fra kontaktpunktene en bedre innsikt i utfordringer som sivilsamfunn og fagorganisasjoner opplever i møte med kontaktpunktordningen.

Foto: Bente Follestad Bakken

Ingrid Rostad
ForUM

«Vi i sivilsamfunnet ser på kontaktpunktordningen som viktig, og klagemekanismen per nå den beste vi har for å adressere overtramp fra næringslivet. Dessverre erfarer vi at det kan oppleves som for ressurskrevende å levere og følge opp klager, noe som gjør terskelen for å klage høyere. OECD Watch peker også på sentrale svakheter i ordningen. Vi setter pris på samarbeidet med Kontaktpunktet, og kursene sammen med OECD Watch er viktige for å bidra til at sivilsamfunnet kjenner til og kan benytte seg av klageordningen».

Avsluttet klagesak mellom Industri Energi og DNO ASA

Det norske fagforbundet Industri Energi klaget i 2016 inn det norske selskapet DNO ASA på vegne av den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union. Det primære klagepunktet gjaldt mangel på varsel og drøftelse mellom DNO og arbeidstakernes representanter i Jemen knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften i den krigslignende situasjonen i 2015. I klagen ble det hevdet at den jemenittiske fagforeningen ønsket å få til dialog med DNOs representanter i Jemen om oppsigelsene og nedleggelsen uten at dette ble imøtekommet. DNO mente på sin side at unntakssituasjonen i Jemen med krigslignende tilstander gjorde at selskapet kunne unnlate varsel til og drøftelser med representanter for de ansatte i samband med oppsigelsene.

Kontaktpunktet tok klagen til behandling og partene takket ja til mekling og dialog som ikke førte frem. Meklingen ble i 2017 avsluttet og Kontaktpunktet gjorde deretter en selvstendig vurdering av klagepunktene i henhold til sine prosedyrer og ferdigstilte sin slutterklæring i 2018. I denne saken fant Kontaktpunktet at DNO ikke har etterlevd forventningene i OECDs retningslinjer om varslings og drøfting med de ansatte i DNO Jemen i forbindelse med nedleggelse av selskapets virksomhet der i 2015. Kontaktpunktet anbefalte også DNO for fremtiden å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger og å vise større åpenhet om sine retningslinjer og prosedyrer for ansvarlig næringsvirksomhet.

Kontaktpunktet har tatt ny klage til behandling

Kontaktpunktet har mottatt en ny klage fra Industri Energi på vegne av DNO Yemen Labor Union, angående DNO ASA i Jemen. Kontaktpunktet har besluttet å ta klagen til behandling. At Kontaktpunktet tar en sak til behandling, betyr ikke at bedriften ikke har etterlevd retningslinjene.

De fire stadiene i Kontaktpunktets klagebehandling

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD- kontaktpunkt

Den tredje hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å samarbeide og dele beste praksis med OECD og de 48 kontaktpunktene i andre land. Det er avgjørende for tilliten til kontaktpunktsystemet at flernasjonale selskaper møter like krav og forventninger, uansett hvilket OECD-land de har røtter i. Kontaktpunktene har imidlertid ulik organisering, ressurstilgang og status som utfordrer det prinsippet.

Internasjonalt faglig samarbeid – vinn-vinn

At tekstilarbeidere på fabrikker i Bangladesh i dag syr T-skjorter under tryggere og bedre betalte arbeidsforhold, skyldes internasjonalt faglig samarbeid.

Tekst: Silje Berggrav

– Å bedre arbeidsforholdene for ansatte i leverandørkjeden står øverst på agendaen vår, sier den norske fagforeningsmannen Atle Høie. Han er en av tre visegeneralsekretærer i IndustriALL Global Union, en paraplyorganisasjon av fagforbund som representerer 50 millioner arbeidere innen blant annet industri, gruver, energi og tekstilbransjen. De tilhører mer enn 600 forbund i 140 land.

Høie peker på at 94 prosent av verdiskapningen i de største selskapene i verden ligger i leverandørkjeden, men kun seks prosent av selskapets ansatte befinner seg i leverandørkjeden.

– Når store multinasjonale konsern legger ut sin virksomhet til underleverandører, frasier de seg også ansvaret for arbeidsforholdene. Dette er en bevisst strategi og forretningsmodell. De sier: «Vi eier ikke fabrikken, vi kan ikke gjøre noe med det.» Leverandørkjeden er ofte eid av interesser hvor faglige rettigheter ikke er spesielt framtrepende, påpeker Høie.

Resultater i tekstilbransjen

En av bransjene der IndustriALL har engasjert seg sterkt, og sett en positiv utvikling, er tekstilindustrien i Sør- og Sørøst-Asia. Vendepunktet skjedde etter

kollapsen av tekstilfabrikken Rana Plaza i Bangladesh i 2013, der 1138 mennesker døde og flere tusen ble skadet.

– Med denne hendelsen ble tekstilbransjen tvunget til å ta ansvar, forteller Høie.

IndustriALL fikk presset fram en juridisk bindende avtale om bedre arbeidsforhold med mer enn 200 klesmerker. Organisasjonen har i dag et inspeksjonsteam som reiser rundt på 1600 fabrikker i Bangladesh og følger med på at vilkårene blir overholdt. Over 100.000 krav er så langt imøtekommet.

Begrensede ressurser

Høie sier at de ikke har kommet like langt i andre bransjer, som bil-, fly- og teknologiindustrien.

– Bindende avtaler kan vi forhandle frem med konsern som har et ønske om å drive på en mer ansvarlig måte. Vi ser dessverre at internasjonale konsern bruker mye makt og ressurser på å holde fagforbund unna sine arbeidsplasser. Vi har begrensede ressurser til store kampanjer, og kan bare presse noen få aktører om gangen, sier Høie.

– Å bedre arbeidsforholdene for ansatte i leverandørkjeden står øverst på agendaen vår

Atle Høie

Han mener internasjonalt samarbeid om faglige rettigheter er vesentlig for å få til endringer, og håper FN vil lykkes i å utvikle bindende krav til leverandøransvar.

– Vi ser også at kontaktpunktene fungerer brukbart i noen land, mens i andre land er de ikke så effektive. At kontaktpunktene kommer med gode anbefalinger, er bra og viktig. Men hvis selskapene ikke får svi for det de har gjort, har det mindre verdi. Kontaktpunktene burde ha myndighet og guts til å komme med sterkere uttalelser og kreve kompensasjon når selskaper bryter med internasjonale regler, mener Høie.

Samarbeid er vinn-vinn

Fagforeningsmannen er klar på at norske selskaper med internasjonal virksomhet ikke kan gjemme seg

bak at de ikke har styring på hva som skjer i landene de opererer.

– Det finnes bare ett råd fra vår side: selskapene må akseptere og være positive til at det utvikles sosial dialog, og de må anerkjenne fagforeningsapparat i leverandørkjeden, understreker Høie.

IndustriALL har i dag utviklet globale rammeavtaler med en rekke store norske konsern som Equinor, Aker, Norsk Hydro og Norske Skog. Avtalene anerkjenner grunnleggende faglige rettigheter og arbeidsvilkår i alle produksjonsledd.

– Gjennom avtaleforhold med oss får selskapene tilgang til informasjon om egne underbedrifter før sakene blir så store at det er vanskelig å håndtere dem offentlig. Organisering av arbeidskraften legger også til rette for økt produktivitet, som er viktig for ethvert konsern. Dette er vinn-vinn for begge parter, mener Atle Høie.

Felles innsats i Norden og Baltikum

Det er i dag er hundrevis av norske selskaper etablert i Baltikum, og Norge er blant de fem største investorene i Estland, Latvia og Litauen.

Som et ledd i å bygge på lange tradisjoner for nordisk-baltisk samarbeid, har det norske Kontaktpunktet tatt et særlig initiativ for å bidra til funksjonell likeverd mellom kontaktpunktene i de nordiske og baltiske landene. Målet er at næringslivet skal møte like krav og standarder på klagebehandling.

I samarbeid med kontaktpunktene i Danmark og Litauen inviterte det norske Kontaktpunktet til seminar i Vilnius i september. Andre kontaktpunkt som deltok var Sverige, Finland, Island og Latvia.

Denne innsatsen er et ledd i å oppfylle den tredje hovedoppgaven til Kontaktpunktet: bidra til at kontaktpunktordningen fungerer best mulig, blant

annet gjennom nært samarbeid med kontaktpunkt i andre land og OECD-sekretariatet.

Seminaret bidro til nyttig erfaringsutveksling med fagfelleopplæring og utveksling av beste praksis for å fremme retningslinjene. Kontaktpunktene i Danmark og Norge redegjorde for arbeid med kurs, seminarer, nettside og informasjonsmateriell. Det ble også avholdt et meklingskurs med meklings ekspert Tina Monberg fra det danske «Mediation Center». Gjennom rollespill fikk deltakerne nyttig innsikt i prosessen med mekling gjennom å sette seg inn i ståsted fra de ulike partene i en meklingsprosess.

Det ble også avholdt et seminar om ansvarlig næringsliv for lokale næringslivsaktører i Vilnius, med stort oppmøte fra lokale næringslivsaktører. Fokus var særlig på aktsomhetsvurderinger i tekstilbransjen og i finansbransjen. Samarbeidspartnere var norsk-litauisk handelskammer og Nordisk Ministerråds kontor i Litauen.

Frode Elgesem–Norge Kontaktpunkt, Linda Nielsen – Danmarks kontaktpunkt, Kathryn Dovey – OECD sekretariatet, Andrius Bambalas–Litauens kontaktpunkt

OECDs veileder fremhevet på FN-forum i Genève

FNs forum for næringsliv og menneskerettigheter i november 2018 var et gjennombrudd for OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Betydningen av OECDs nye veileder for aktsomhetsvurderinger, og at denne er i samsvar med FNs veiledende prinsipper (UNGP), ble fremhevet gjentatte ganger i løpet av forumet. Utallige og konkurrerende standarder har vært et hinder for og til frustrasjon for næringslivet. Samsvar mellom internasjonale standarder er et betydelig steg framover, konstaterte Dante Pesce, leder for FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter.

Et hovedfokus på forumet var aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i næringslivet, men også hvordan myndigheter kan lede an som økonomisk aktør og som tilrettelegger for ansvarlig næringsliv gjennom insentiver. Det var

eksempler på beste praksis både fra næringsliv og myndigheter, men det var et klart budskap på forumet om at myndigheter henger etter og må trappe opp arbeidet på ansvarlig næringsliv.

Det var flere norske representanter som deltok i paneldiskusjoner under forumet: Camilla Røssak fra Utenriksdepartementet, Malin Helgesen fra Equinor, Stine Foss fra Initiativ for etisk handel, og Sylvi Bratten fra Fokus.

FN-forumet er verdens fremste møteplass for aktører med interesse for ansvarlig næringsliv. I 2018 var det mer enn 2500 deltakere fra myndigheter, sivilsamfunn, fagbevegelse, næringsliv, berørte individer og grupper. Det har vært en svakhet ved forumet at næringslivet har vist liten interesse, men i 2018 var 30 prosent av deltakerne fra denne målgruppen.

Camilla Røssak fra Utenriksdepartementet

OECDs globale forum for ansvarlig næringsliv

Dette forumet samler årlig flere hundre ledende aktører fra næringsliv, akademia, fagforeninger og sivilt samfunn og myndigheter, for å dele beste praksis og ny utvikling på området. Årets forum var dominert av lanseringen av OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for næringsliv. Flere av paneldebattene la vekt på behovet for dette retningsgivende dokumentet, som skaper en felles plattform og metode for hvordan selskap skal kartlegge og håndtere risiko.

Forumet setter også søkelys på hvordan kontaktpunktordningen og særlig klagebehandling kan sette viktig standarder for hva som forventes av bedrifter for å opptre ansvarlig.

Forumet samler engasjerte røster, i år var spennet stort fra Sharon Burrow fra ITUC, som slo hardt til i ordsiftet og viste til at størstedelen av arbeidstakere i leverandørkjeden står uten tariffavtale, under uregulerte arbeidsforhold med usikker lønn. Andre paneledeltakerne var mer optimistiske og trakk frem det positive i at frivillige og lovmessige reguleringer i økende grad bidrar til at selskap opptrer ansvarlig. Mange selskap delte beste praksis for å opptre ansvarlig. Gunhild Ørstavik fra Fokus satt i panel og oppfordret bedrifter til å inkludere kvinner i dialog for å få bedre oversikt over risikofaktorer. Forumet hadde stor fokus på tiltak mot moderne slaveri. UKs anti-slavery kommisjonær viste til at dette arbeidet kan gi gode resultater dersom myndigheter tillater mer åpenhet og krav til selskap.

Næringsfremme i Kenya – hva er nytten av OECDs retningslinjer?

Sekretariatet innledet om hvorfor OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er viktig i arbeidet med næringsfremme på et seminar i Øst-Afrika. Seminaret var i regi av ambassaden i Nairobi og Innovasjon Norge sitt Øst-Afrika kontor.

Det var stor interesse knyttet til klagesaker, forholdet mellom bærekraftsmålene og ansvarlig næringsliv, samt replikker og kommentarer knyttet til kursene i aktsomhetsvurderinger. Ambassadene i Kampala, Dar-es-Salaam og Nairobi drøftet synergier på tvers av land og hvordan de kan bidra til fremme av norske næringsinteresser og økonomisk vekst.

CSR i Latvia

Ansvarlig næringsliv og etisk opptreden i hele verdikjeden var fokus da sekretariatet innledet på næringslivsseminar i Riga sammen med det norske handelskammeret i Latvia, CSR Latvia og Baltic Institute of Corporate Governance. Målgruppen var 300 norske bedrifter etablert i Latvia og medlemmer av handelskammeret. Ambassadør Kristian Ødegaard åpnet seminaret. Diskusjonene tok opp spennende dilemmaer som virksomheter i Baltikum møter knyttet til gjennomføring av aktsomhetsvurderinger og det å opptre ansvarlig utover ens egen virksomhet.

OECDs retningslinjer – et halvfullt eller halvtomt glass?

Roel Nieuwenkamp ble på OECDs forum i Paris i juni takket av etter fem år som en inspirerende leder, som har lyktes med å sette ansvarlig næringsliv på agendaen internasjonalt. Nieuwenkamp ble hyllet med et festskrift som ser på betydningen av OECDs retningslinjer, med både styrker og svakheter. Retningslinjene kan ha svakheter i gjennomføringen, men er unike

Bildene over: Christine Kaufmann, leder for WPRBC og avtroppende leder av WPRBC Roel Nieuwenkamp.

i sitt slag og har stort potensiale for å bidra til et ansvarlig næringsliv og bærekraftig utvikling. Kontaktpunktets leder Ola Mestad er bidragsyter med artikkelen «The voice of affected persons in the OECD Guidelines and guidance documents», som særlig fokuserer på viktigheten av interessentdialog i aktsomhetsvurderinger.

En hyggelig seremoni for å takke av Roel Nieuwenkamp sine fem år som leder av OECDs arbeidsgruppe for ansvarlig næringsliv (WPRBC). Christine Kaufmann, en verdig og meget dyktig kandidat erstatter Roel Nieuwenkamp og har også vært bidragsyter til boken. Kontaktpunktet i Norge ser frem til samarbeid med ny leder.

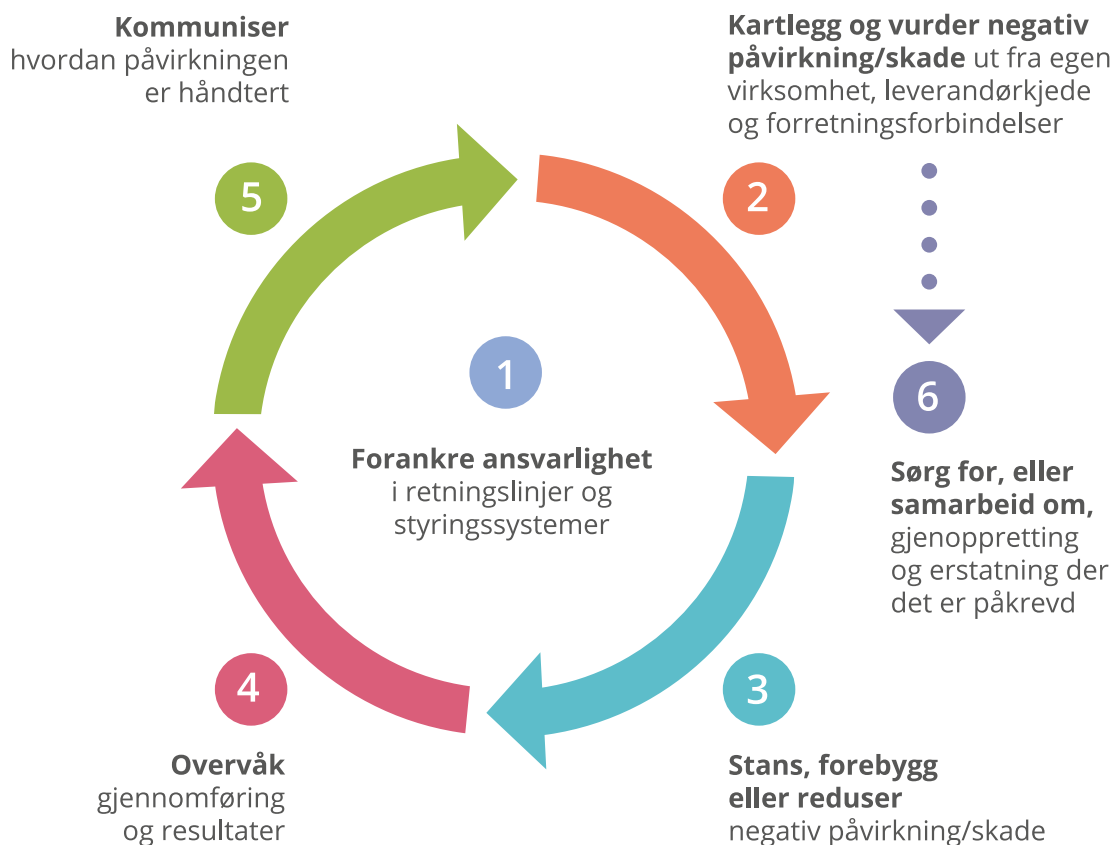
Regnskap 2018

Kontaktpunktets budsjett går i hovedsak til honorar til medlemmene i Kontaktpunktet, ansatte i sekretariatet (to fast ansatte og en midlertidig). Øvrige midler går til håndtering av klagesaker, utarbeidelse av informasjons- og kursmateriell og faglig bistand.

Alle beløp er i NOK

	2018 FORBRUK
Honorar medlemmer Kontaktpunktet	345 000
Lønn sekretariatet	2 330 000
Reiser	245 000
Ekstern konsulentbistand	436 000
IKT, diverse kontor og trykksaker	52 500
Informasjonsvirksomhet, kurs og møter	347 000
Oversettelser	166 500
Totalt	3 922 000

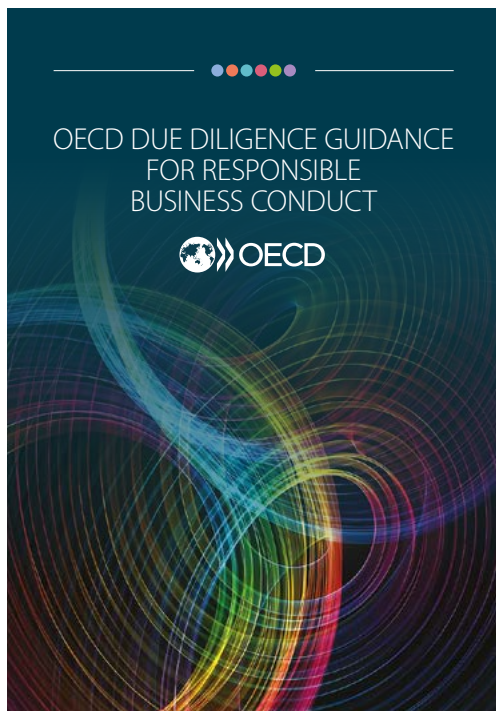
Aktsomhetsmodellen

Modellen illustrerer aktsomhetsvurderinger som en kontinuerlig prosess gjennom hele virksomhetens levetid.

OECDs retningslinjer forventer at selskap gjennomfører risikobaserte aktsomhetsvurderinger – due diligence. Målet er å kartlegge om selskap bidrar til risiko på mennesker, samfunn og miljø, og hvordan skade og negativ effekt håndteres, følges opp og kommuniseres utad. Selskap skal se på risiko forårsaket både av egen virksomhet og gjennom forretningsforbindelser eller i leverandørkjeden.

OECDs sektorveiledere er nyttige verktøy for bedrifter

OECD har utarbeidet sektorveiledere som gir konkrete og praktiske råd tilpasset ulike bransjer. Veilederne er unike i kraft av at de er anbefalinger fra myndigheter og utarbeidet i samarbeid med sentrale næringslivsaktører innen hver bransje. Veilederne legger vekt på interessentdialog og har også et særlig kjønnsperspektiv. Det er krevende for bedrifter å sette seg inn i hvilke forventninger som ligger i OECDs retningslinjer, og disse veilederne gir nyttige eksempler og råd. Kontaktpunktet fremmer veilederne på seminarer og kurs. Kontaktpunktet har oversatt tekstilveilederen og laget norsk kortversjon av denne og den nye veilederen for aktsomhetsvurderinger.

OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv

OECD har utarbeidet sektorveiledere som gir konkrete og praktiske råd tilpasset ulike bransjer. Veilederne belyser konkrete problemstillinger for ansvarlig næringsliv i de ulike bransjene.

OECDs veileder for finanssektoren – institusjonelle investorer.

OECDs veileder for sko- og klesbransjen.

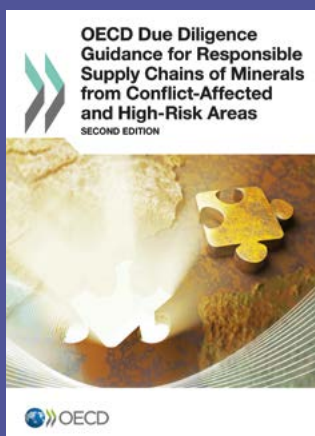
Ansvarlighetskompasset: konkret verktøy for bedrifter

I 2018 lanserte Kontaktpunktet et unikt test-deg-selv-verktøy for bedrifter. Kompasset gir et oversiktsbilde av i hvilken grad en bedrift etterlever OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

Forventningene i retningslinjene presenteres i et excel-dokument som påstander bedriften kan ta stilling til og fremstilles deretter i et lettfattelig grafisk strålediagram. På denne måten kan også ledelsen og styrene raskt få oversikt over hvor det mangler etterlevelse.

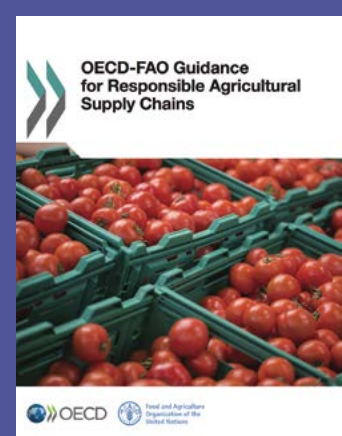
Verktøyet er basert på OECDs retningslinjer og OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger, og brukes aktivt i Kontaktpunktets kurs i ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder for konflikt-mineraler.

OECDs veileder for god interessentdialog med berørte parter i utvinningssektoren.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder i landbruks- og matvaresektoren.

Gjennom fire år som leder av Kontaktpunktet har jeg møtt mange norske bedrifter som er interessert i å opptre ansvarlig og som arbeider med å forbedre seg. Kontaktpunktet har utarbeidet norske veiledninger om aktsomhetsvurderinger, kurs for næringslivet og det unike test-deg-selv-hjelpemidlet Ansvarlighetskompasset. Det er nå viktig at alle bedrifter tar arbeidet på alvor, slik regjeringen forventer og skikkelige folk krever. Hjelpemidlene er på plass»

– Ola Mestad, leder av Kontaktpunktet

KONTAKT OSS
Kontaktpunktet
for ansvarlig næringsliv
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no
E-post: OECDncp@mfa.no

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

KONTAKTPUNKTET FOR
ANSVARLIG NÆRINGSLIV